

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ.ดร.สำเนียง	เลื่อมใส	ป.ธ. ๙, พธ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑), ศศ.ม. (สันสกฤต), Ph.D. (Sanskrit)
นายสัจจาวุฒิ	รอตสำราญ	น.บ. (นิติศาสตร์), น.ม. (กฎหมายระหว่างประเทศ)
นางสาววันดี	ชาญยอง	ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ), ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
นายสวต์ดี	วงศ์พันธุ์เศรษฐ์	ศศ.บ. (สังคมศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ ๑, วท.ม. (ภูมิศาสตร์)

ผู้ตรวจ

ผศ.สว่างบุญ	วงก์ฟ้าเลือน	ป.ธ.๕, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)
นางยุราพร	สมบุญสุข	กศ.บ. (ประวัติศาสตร์), ศศ.ม. (นโยบายและวางแผนสังคม)
นายเสรี	นันทา	วท.บ. (เศรษฐศาสตร์การเกษตร), วท.ม. (เศรษฐศาสตร์การเกษตร), วท.ด. (วนศาสตร์), น.บ. (นิติศาสตร์)
นางสาวณิชาณลิน	จันทร์ากุล	ศศ.บ. (ภูมิศาสตร์), กศ.ม. (ภูมิศาสตร์)

บรรณาธิการ

นางสาวสุชาดา	วราหพันธ์	กศ.บ. (สังคมศึกษา), ค.ม. (พื้นฐานการศึกษา)
--------------	-----------	--

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๓ พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ISBN 978-616-07-2061-3

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

๑ ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายการเงินและบัญชี, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง :
๖๙/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐-๒๕๘๔-๕๘๘๙, ๐-๒๕๘๔-๕๙๙๓, ๐-๒๙๖๑-๕๕๘๐-๒
โทรสาร ๐-๒๙๖๑-๕๕๙๓, ๐-๒๕๘๒-๒๓๑๓

๑ ฝ่ายวิชาการ :
๘๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๙๕๔-๔๘๑๘-๒๐, ๐-๒๙๕๓-๘๑๖๘-๙ โทรสาร ๐-๒๕๘๐-๒๙๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม **ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม** **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์** เล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ สาระที่ ๔ ภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เนื้อหาในหนังสือเรียนเล่มนี้ แบ่งออกเป็น ๔ สาระ เริ่มจาก

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม แบ่งเป็น ๖ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ประวัติ และความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาวพุทธตัวอย่าง และชาดกเรื่องเล่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิต หน้าที่ชาวพุทธและมรยาทชาวพุทธ การบริหารจิตและเจริญปัญญา ศาสนพิธี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม แบ่งเป็น ๖ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง สิทธิมนุษยชนและการมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากล ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย และแนวทางการแก้ไข ระบอบการปกครองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น ๕ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ การพัฒนาท้องถิ่นไทย บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลและการค้าระหว่างประเทศ ในระบบเศรษฐกิจ เงินเฟ้อ เงินฝืด และการว่างงาน

สาระที่ ๔ ภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น ๓ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของโลก

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม **ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์** เล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์ต่อผู้สอน ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

สารบัญ

สาระที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (พระพุทธศาสนา)

ประวัติ และความสำคัญของพระพุทธศาสนา ๒

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศต่างๆ ของโลก	๓
ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก	๒๐
การสืบทอดพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน	๒๑
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	๒๔
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑	๒๔

หน่วยการเรียนรู้ที่

พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาวพุทธตัวอย่าง และชาดกเรื่องเล่า ๒๕

พุทธประวัติ	๒๖
ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ	๓๐
ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา และศาสนิกชนตัวอย่าง	๓๖
ชาดก	๔๔
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	๕๕
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒	๕๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิต ๕๗

พระรัตนตรัย (สังฆคณ ๔)	๕๙
อริยสัจ ๔	๖๐
พุทธศาสนสุภาษิต	๘๑
เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก : พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร	๘๕
การปฏิบัติหน้าที่ของชาวพุทธตามพุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร	๘๗

วิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ	๘๘
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	๙๑
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๓	๙๒

หน่วยการเรียนรู้ที่

หน้าที่ชาวพุทธและมรยาทชาวพุทธ	๙๓
หน้าที่ชาวพุทธ	๙๔
หน้าที่ของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และจริยวัตรอย่างเหมาะสม	๙๕
มรยาทชาวพุทธ	๙๖
การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศบั้งชาในทศ ๖	๑๐๑
การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๑๐๒
การศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติ และเผยแผ่ตามโอกาสต่างๆ	๑๐๕
การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ	๑๑๒
การปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถาน	๑๑๔
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	๑๑๕
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๔	๑๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

การบริหารจิตและเจริญปัญญา	๑๑๗
การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนโสมนสิการ	๑๑๘
การสวดมนต์แปลและแผ่เมตตา	๑๑๙
การบริหารจิตและเจริญปัญญา	๑๒๓
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๕	๑๒๙
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๕	๑๒๙

หน่วยการเรียนรู้ที่

ศาสนพิธี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๓๐
การปฏิบัติตนในศาสนพิธี	๑๓๑
ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย	๑๔๖
วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ	๑๔๙
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๖	๑๕๕
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๖	๑๕๖

สาระที่ ๒

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

หน่วยการเรียนรู้ที่

กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง	๑๕๘
ความหมาย ลักษณะการกระทำความผิดทางอาญาและโทษทางอาญา	๑๕๙
ตัวอย่างการกระทำความผิดทางอาญา	๑๖๑
ความหมาย ลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่ง และความรับผิดทางแพ่ง	๑๖๗

หน่วยการเรียนรู้ที่

ตัวอย่างการกระทำความผิดทางแพ่ง	๑๖๙
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗	๑๗๑
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗	๑๗๑

สิทธิมนุษยชนและการมีส่วนร่วมคุ้มครอง

สิทธิมนุษยชน

ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน	๑๗๓
สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๑๗๕
การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม	๑๘๐
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๘	๑๘๒
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๘	๑๘๒

หน่วยการเรียนรู้ที่

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากล

ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	๑๘๔
วัฒนธรรมไทยในสังคมไทย	๑๘๖
ความหมายและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย	๑๙๐
การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม	๑๙๔
วัฒนธรรมสากล	๑๙๖
การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	๑๙๖
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๙	๑๙๘
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๙	๑๙๙

หน่วยการเรียนรู้ที่

ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย และแนวทางการแก้ไข ...

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทย	๒๐๑
สาเหตุของปัญหาทางสังคมในประเทศไทย	๒๐๔
ประเด็นปัญหา ผลกระทบที่เป็นอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตย ของประเทศไทย	๒๐๖
แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การพัฒนาประชาธิปไตย และปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข	๒๑๓
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๐	๒๑๕
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๐	๒๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

ระบอบการปกครอง

รูปแบบการเมืองการปกครอง	๒๑๘
การปกครองระบอบประชาธิปไตย	๒๒๓

หน้าบรรณ

ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆ	๒๒๘
ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย	๒๒๘
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๑	๒๓๓
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๑	๒๓๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ... ๒๓๔	
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม	
และการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย	๒๓๕
อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและบทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน	๒๔๖
ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย	๒๕๑
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๒	๒๕๓
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๒	๒๕๓

สาระที่ ๓

เศรษฐศาสตร์

หน้าบรรณ

กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ ๒๕๕	
ความหมายและประเภทของตลาด	๒๕๗
ความหมายและความสำคัญของกลไกราคา	๒๖๓
ความหมายและตัวกำหนดอุปสงค์และอุปทาน	๒๖๔
การกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ	๒๗๖
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๓	๒๘๑
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๓	๒๘๑

หน้าบรรณ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ ๒๘๒	
ปัญหาการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมไทย	๒๘๓
แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา	๒๘๕
ความหมายและความเป็นมาของระบบสหกรณ์	๒๙๑
ประเภทของสหกรณ์ หลักการ และวิธีการของระบบสหกรณ์	๒๙๖
การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์	
ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน	๒๙๙
ข้อดีและข้อเสียของการทำสหกรณ์	๓๐๐
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๔	๓๐๓
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๔	๓๐๓

หน้าบรรณ

การพัฒนาท้องถิ่นไทย ๓๐๔	
สภาพปัญหาของท้องถิ่นในปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	๓๐๕
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น	๓๑๐
แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๓๑๓

หน้าบรรณ

ตัวอย่างท้องถิ่นที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	๓๑๖
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๕	๓๒๑
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๕	๓๒๑

บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลและการค้าระหว่างประเทศ	
ในระบบเศรษฐกิจ.....๓๒๒	
บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ	๓๒๔
บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ	๓๒๖
นโยบายและกิจการทางเศรษฐกิจของรัฐบาล	๓๒๙
การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ	๓๔๑
บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๓๕๑
ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและกลุ่มทางเศรษฐกิจ	
ในภูมิภาคต่างๆ	๓๕๒
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๖	๓๖๔
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๖	๓๖๔

หน้าบรรณ

เงินเฟ้อ เงินฝืด และการว่างงาน ๓๖๕	
ภาวะเงินเฟ้อ	๓๖๖
ภาวะเงินฝืด	๓๗๒
ปัญหาการว่างงาน	๓๗๔
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๗	๓๘๑
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๗	๓๘๑

สาระที่ ๕

ภูมิศาสตร์

หน้าบรรณ

ทวีปอเมริกาเหนือ ๓๘๓	
ตอนที่ ๑ ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือ	
ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด	๓๘๕
ภูมิภาคและประเทศ	๓๙๐
ลักษณะภูมิประเทศ	๓๙๓
ลักษณะภูมิอากาศ	๓๙๙
ทรัพยากรธรรมชาติ	๔๐๖
ตอนที่ ๒ ลักษณะทางสังคมและกิจการทางเศรษฐกิจ	
ในทวีปอเมริกาเหนือ	
ลักษณะโครงสร้างของประชากร	๔๑๔
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	๔๑๙

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	๔๒๔
การคมนาคมขนส่ง	๔๓๓
ตอนที่ ๓ ภัยพิบัติทางธรรมชาติในทวีปอเมริกาเหนือ	
แผ่นดินไหว (earthquake)	๔๓๙
ภูเขาไฟปะทุ (Volcano eruption)	๔๔๑
สึนามิ (Tsunami)	๔๔๒
वादภัย (storm)	๔๔๓
อุทกภัย (flood)	๔๔๕
การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ	๔๔๖
ตอนที่ ๔ สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน	
ปัญหามลพิษและการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และแนวทางการจัดการ	๔๔๙
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๘	๔๕๘
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๘	๔๕๘

ทวีปอเมริกาใต้	๔๕๗
ตอนที่ ๑ ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาใต้	
ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด	๔๖๑
ประเทศในทวีปอเมริกาใต้	๔๖๔
ลักษณะภูมิประเทศ	๔๖๗
ลักษณะภูมิอากาศ	๔๖๙
ทรัพยากรธรรมชาติ	๔๗๖
ตอนที่ ๒ ลักษณะทางสังคมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทวีปอเมริกาใต้	
ลักษณะโครงสร้างของประชากร	๔๘๒
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	๔๘๖
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	๔๙๐
การคมนาคมขนส่ง	๔๙๘
ตอนที่ ๓ ภัยพิบัติทางธรรมชาติในทวีปอเมริกาใต้	
แผ่นดินไหว (earthquake)	๕๐๒
ภูเขาไฟปะทุ (volcano eruption)	๕๐๓
สึนามิ (Tsunami)	๕๐๔
वादภัย (storm)	๕๐๕
อุทกภัยและแผ่นดินถล่ม (flood and landslide)	๕๐๕
ไฟป่า (wildfire)	๕๐๖
การจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของทวีปอเมริกาใต้	๕๐๘

ตอนที่ ๔ สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน	
ปัญหาสิ่งแวดล้อมและแนวทางการจัดการ	๕๑๐
แนวทางการจัดการปัญหาที่เกิดจากความเสื่อมโทรม	
ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๕๑๕
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๙	๕๑๖
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๙	๕๑๖

การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของโลก	๕๑๗
การพัฒนาที่ยั่งยืน	๕๑๘
องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ	๕๒๔
กิจกรรมท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒๐	๕๓๙
คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒๐	๕๓๙
บรรณานุกรม	๕๔๐

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

ประวัติ และความสำคัญของพระพุทธศาสนา

บทเรียนนี้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด : สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

- ส ๑.๑ (๑) อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก
(๒) วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม และความสงบสุขแก่โลก
(๓) อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิด

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่ให้การยอมรับนับถือสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน วิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมตลอดถึงประเพณีต่างๆ ของคนไทยส่วนใหญ่ล้วนมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนา จนกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความสำคัญของพระพุทธศาสนาไม่ใช่มิเพียงเฉพาะสังคมไทยเท่านั้น แต่ยังปรากฏไปทั่วทุกมุมโลกที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปถึง ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมา และความสำคัญของพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับชาวพุทธและประชาชนที่เป็นพลเมืองของโลก เพราะจะทำให้ได้ข้อคิด แนวทางปฏิบัติ สำหรับการดำเนินชีวิตที่สรรค์สร้างความสุขสงบให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและสังคมสืบไป

สาระการเรียนรู้

๑. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศต่างๆ ของโลก
๒. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก
๓. การสัมพันธ์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓

พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศต่างๆ ของโลก

พระพุทธศาสนาได้เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกครั้งแรก เนื่องด้วยคุณูปการของพระเจ้าอโศกมหาราชของประเทศอินเดีย ที่ทรงให้ความอุปถัมภ์แก่พระสงฆ์ในการทำสังคายนารวบรวมพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นหมวดหมู่ และส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา พระองค์ทรงแต่งตั้ง **พระสมณทูต*** และส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนประเทศต่างๆ รวมทั้งสิ้น ๙ สายนับตั้งแต่นั้นมา พระพุทธศาสนาได้เป็นที่รู้จักของประชาชนในโลก

สายที่ ๑ พระมัทสนิกเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกัษมีระ ปัจจุบันคือรัฐแคชเมียร์ ประเทศอินเดีย และแคว้นคันธาระ ปัจจุบันคือรัฐปัญจาบ ประเทศอินเดีย

สายที่ ๒ พระมหาเทวเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ ปัจจุบันคือรัฐไมซอร์ ประเทศอินเดีย

สายที่ ๓ พระรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ปัจจุบันคือ ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย

สายที่ ๔ พระธรรมรักขิตเถระหรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ปันตประเทศ ปัจจุบันคือบริเวณแถบชายทะเลเมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย

สายที่ ๕ พระมหาธรรมรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ ปัจจุบันคือรัฐมหาราษฎร์ ประเทศอินเดีย

สายที่ ๖ พระมหารักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเอเชียกลาง ปัจจุบัน ได้แก่ ดินแดนที่เป็นประเทศอิหร่านและตุรกี

สายที่ ๗ พระมัทสนิกเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนแถบภูเขาหิมาลัย ปัจจุบันคือประเทศเนปาล

สายที่ ๘ พระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งปัจจุบันคือประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน เช่น เมียนมา (พม่า) ไทย ลาว เขมร

สายที่ ๙ พระมหินทเถระเป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ลังกาทวีป ปัจจุบันคือประเทศศรีลังกา

ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายกว้างออกไปกว่าเดิมมาก ทั้งนี้ด้วยการริเริ่มของชาวพุทธเอง และด้วยความสนใจใคร่รู้ของประชาชนผู้แสวงหาที่พึ่งของชีวิต จนเกิดความศรัทธาเลื่อมใส รวมตัวก่อตั้งเป็นชมรม สมาคมชาวพุทธขึ้นในชื่อเรียกต่างๆ กันในแต่ละประเทศ

* สมณทูต คือ พระสงฆ์ผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังต่างประเทศ

และได้สร้างพุทธศาสนสถานเพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วย ซึ่งพัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศทวีปเอเชีย

ทวีปเอเชีย แม้จะได้ชื่อว่า เป็นต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนา แต่ในระยะแรกก็มีเพียงบางแคว้นแคว้นในประเทศอินเดีย หรือชมพูทวีปในอดีตเท่านั้นที่ศรัทธาและยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนา ต่อมาพระพุทธศาสนาเริ่มเผยแผ่ออกสู่ประเทศต่างๆ ทำให้ประชาชนของประเทศเหล่านั้นได้ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และยังผลให้ประชาชนจำนวนหนึ่งเกิดศรัทธาเลื่อมใสและได้นำหลักคำสอนไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประเทศสำคัญ ที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปถึงมีดังนี้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศศรีลังกา

ประเทศศรีลังกา ในอดีตเป็นเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสมณทูตที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงแต่งตั้งขึ้น โดยมีพระมหินทเถระพร้อมด้วยคณะเดินทางมาเผยแผ่ซึ่งตรงกับยุคสมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์ผู้ครองเมืองอนูราชปุระ ในช่วง พ.ศ. ๒๓๕-๒๓๗

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศศรีลังกา นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เนื่องจากพระสมณทูตที่เดินทางไปเผยแผ่ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีทั้งจากกษัตริย์ผู้ครองเมือง และประชาชนพลเมืองของประเทศ ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเจริญแพร่หลายอย่างรวดเร็ว และประดิษฐานตั้งมั่นในประเทศศรีลังกา มีเหตุการณ์สำคัญๆ ดังนี้

พระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ได้จัดส่งคณะทูตไปทูลขอภิกษุณี^๑ ยังราชสำนักของพระเจ้าอโศกมหาราช เพื่อเดินทางมาทำพิธีอุปสมบทให้แก่พระนางอนุพาเทวีพระมเหสีของพระองค์ พร้อมด้วยข้าทาสบริวารของพระนางพร้อมกับได้ทูลขอกิ่งพระศรีมหาโพธิ์ เพื่อนำมาปลูกในประเทศศรีลังกาคด้วย ในคราวนั้นพระเจ้าอโศกมหาราชได้ประทานกิ่งพระศรีมหาโพธิ์และส่งพระสังฆมิตตาเถรี เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศศรีลังกา ดังพระประสงค์ของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ

ธูปาราม เป็นสถูปทางพระพุทธศาสนาแห่งแรกของประเทศศรีลังกา

^๑ ภิกษุณี คือ พระผู้หญิงในพระพุทธศาสนา โดยปฏิบัติตามศีลจำนวน ๓๑๑ ข้อ ส่วน ภิกษุ หมายถึง พระผู้ชาย โดยปฏิบัติตามศีล (สิกขาบท) จำนวน ๒๒๗ ข้อ

พระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ได้โปรดให้ปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ไว้ ณ เมืองอนูราชปุระและได้ทรงสร้างธูปารามเจดีย์ขึ้นในคราวเดียวกัน ซึ่งธูปารามนับเป็นเจดีย์องค์แรกของศรีลังกา ณ เมืองอนูราชปุระด้วย ปัจจุบันต้นพระศรีมหาโพธิ์ถือเป็นสัญลักษณ์แห่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศศรีลังกา และนับว่าเป็นต้นไม้ที่มีอายุมากที่สุดตามประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา

ภายหลังเมื่อสิ้นรัชกาลของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ประเทศศรีลังกาทกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของกษัตริย์เชื้อสายทมิฬ ที่ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ในยุคนั้นพระพุทธศาสนาไม่ได้รับการสนับสนุนหรืออุปถัมภ์ค้ำชูให้เผยแผ่หลักคำสอนเหมือนดังเดิมส่งผลให้พระพุทธศาสนาเสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็ว

ในราว พ.ศ. ๓๘๑-๔๐๕ พระเจ้าทูลุฏคามณี กษัตริย์เชื้อสายสิงหล ทรงกอบกู้ราชบัลลังก์คืนได้และด้วยความที่พระองค์มีพระราชศรัทธาอย่างแรงกล้าในพระพุทธศาสนา ทรงเริ่มการฟื้นฟูสนับสนุนกิจกรรมและกิจการของพระพุทธศาสนาในทุกด้าน ส่งผลให้พระพุทธศาสนากลับมาเจริญรุ่งเรืองในประเทศศรีลังกาอีกครั้ง ผลงานที่โดดเด่นของพระเจ้าทูลุฏคามณี คือ ทรงบริจาคพระราชทรัพย์สร้างปราสาทขึ้นไว้ ณ เมืองอนูราชปุระ ในยุคนั้นพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก

ในราว พ.ศ. ๔๓๘ ภายหลังการสิ้นสุดรัชกาลพระเจ้าทูลุฏคามณี พระเจ้าวัฏฏคามณีอภัยทรงขึ้นครองราชย์แทน แต่ทรงครองราชย์อยู่ได้ไม่นานก็ถูกกษัตริย์เชื้อสายทมิฬยึดอำนาจและปกครองบ้านเมืองอยู่นานถึง ๑๔ ปี กว่าที่พระเจ้าวัฏฏคามณีอภัยจะทรงกอบกู้ราชบัลลังก์คืนได้อีกครั้ง

ภายหลังการขึ้นครองราชย์ของพระเจ้าวัฏฏคามณีอภัยและจากบทเรียนในอดีตของประเทศศรีลังกา ทำให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งโดยการนำของพระพุทธทัตตเถระ และพระมหาดิสสเถระได้ปรึกษากันถึงเรื่องหาหนทางที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกาในอนาคตจึงได้มีมติร่วมกันจัดทำสังคายนาพระธรรมวินัย โดยนิมนต์พระสงฆ์ผู้มีความรู้ในหลักคำสอนพระพุทธศาสนาจำนวน ๑,๐๐๐ รูป มาร่วมกันทำสังคายนา ณ มหาวิหารเมืองมัตถะเลย์ โดยมีพระพุทธทัตตเถระเป็นประธาน พระมหาดิสสเถระเป็นผู้วิสันหา หรือเป็นผู้ตอบคำถาม และมีพระเจ้าวัฏฏคามณีอภัยเป็นองค์อุปถัมภ์ ใช้เวลาจัดทำอยู่ ๑ ปี ภายหลังการทำสังคายนาจบลงได้มีการจารึกพระธรรมวินัยเหล่านั้นลงในใบลานด้วยภาษาสิงหล ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่มีการจารึกพระธรรมวินัย (คำสอนในพระพุทธศาสนา) เป็นลายลักษณ์อักษร

พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกามีความเจริญและความเสื่อมสลับกันไปตามพระราโชบายของกษัตริย์ผู้ปกครองประเทศหรือเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครอง นั้นหมายความว่ายุคใดสมัยใดกษัตริย์ที่นับถือพระพุทธศาสนาปกครองประเทศ ยุคนั้นสมัยนั้นพระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าสมัยใดกษัตริย์ที่ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาปกครองประเทศ ยุคนั้นสมัยนั้นพระพุทธศาสนาก็เสื่อมถอยลง

ประเทศศรีลังกาในยุคอาณานิคม

ในยุคอาณานิคมของประเทศตะวันตก ประเทศศรีลังกาได้ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศโปรตุเกส ฮอลันดาและอังกฤษที่ผลัดกันเข้าครอบครอง และพยายามที่จะประดิษฐานศาสนาคริสต์ในประเทศศรีลังกา แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากประชาชนชาวศรีลังกามีศรัทธายึดมั่นหลักพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น

ใน พ.ศ. ๒๓๕๘ ประเทศศรีลังกาเริ่มฟื้นฟูพระพุทธศาสนาอีกครั้งโดยความพยายามและความร่วมแรงร่วมใจของทุกฝ่าย ทำให้พระพุทธศาสนาตั้งมั่นอยู่ในประเทศศรีลังกามาตราบเท่าทุกวันนี้

ปัจจุบันประเทศศรีลังกาถือเป็นประเทศนับถือพระพุทธศาสนาประเทศหนึ่งที่ผู้คนทั่วโลกนิยมไปศึกษาหาความรู้ นอกจากเป็นประเทศต้นแบบในการอนุรักษ์สืบทอดพระพุทธศาสนาแล้ว ประเทศศรีลังกายังมีแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาให้ศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศจีน

ตามหลักฐานมีการสันนิษฐานกันว่าพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีนน่าจะมีด้วยกัน ๔ เส้นทาง ประกอบด้วยทางบก ๓ เส้นทาง และทางเรือ ๑ เส้นทาง คือ

เส้นทางบก

เส้นทางที่ ๑ : เดินทางจากอินเดียเข้าสู่ประเทศเนปาลผ่านประเทศทิเบต แล้วเข้าสู่ประเทศจีน เส้นทางนี้ชาวมองโกลใช้เป็นเส้นทางสัญจรในอดีต

เส้นทางที่ ๒ : เดินทางจากอินเดียทางรัฐอัสสัมผ่านประเทศภูฏาน เข้าสู่ประเทศจีนตอนใต้ เส้นทางนี้ไม่ค่อยนิยมใช้มากนักเพราะอันตราย ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง และมีสายน้ำที่เชี่ยวขวางกันเป็นระยะๆ

เส้นทางที่ ๓ : เดินทางอ้อมขึ้นไปทางทิศเหนือของประเทศอินเดียผ่านประเทศปากีสถานและอัฟกานิสถาน ผ่านเอเชียกลาง เข้าสู่มณฑลซินเกียง และมณฑลกานซูในปัจจุบัน ทะลุผ่านถึงมณฑลชื้ออัน เมืองหลวงของราชวงศ์ถัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในประเทศจีน

เส้นทางเรือ

เส้นทางที่ ๔ : เป็นการเดินทางทางเรือโดยเดินทางออกจากอินเดียทางฝั่งอันดามัน อ้อมผ่านช่องแคบมะละกาเข้าสู่อ่าวไทยไปทางประเทศเวียดนามเข้าสู่ประเทศจีน เส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่พระสงฆ์จากจีน เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนามใช้เดินทางสัญจรไปจาริกแสวงบุญยังประเทศอินเดีย ในอดีตหลวงจีนฟาเทียนและหลวงจีนอี้จิงใช้เป็นเส้นทางเดินทางสู่ประเทศอินเดียเช่นกัน จากหลักฐานปรากฏว่าตลอดระยะทางจะพบเห็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพุทธสถานตั้งเรียงรายอยู่ตามเมืองชายฝั่งตลอดเส้นทาง

เส้นทางทั้ง ๔ เส้นทาง ทำให้เห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศจีนนั้นเต็มไปด้วยความยุ่งยากและลำบาก แต่ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าและมุ่งมั่นของพระสมณทูต ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศจีนเป็นผลสำเร็จ ซึ่งสรุปเหตุการณ์ในแต่ละช่วงได้ ดังนี้

☺ ใน พ.ศ. ๖๐๘ ในรัชสมัยของพระเจ้ามิ่งตี้ แห่งราชวงศ์ฮั่น พระองค์ได้ส่งคณะทูต ๑๘ คน ไปศึกษาและสืบสานพระพุทธศาสนาในอินเดีย ภายหลังกลับประเทศ คณะทูตได้นิมนต์พระสงฆ์อินเดีย ๒ รูป คือ **พระกาศยปมาตังคะ** และ **พระธรรมรักษ์** พร้อมทั้งได้รวบรวมคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามาด้วยส่วนหนึ่ง ในการนี้พระเจ้ามิ่งตี้ได้รับสั่งให้สร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์เถระทั้งสอง เป็นที่เก็บรวบรวมคัมภีร์ตลอดถึงเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำเมืองโล่ยาง เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้ประทานชื่อวัดว่า **“แปะเบี๋ย”** แปลเป็นภาษาไทยว่า **“วัดม้าขาว”** เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ม้าตัวที่ได้บรรทุกคัมภีร์มากับคณะพระสมณทูต งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเถระชาวอินเดียทั้งสองเริ่มด้วยการแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นภาษาจีน

วัดแปะเบี๋ย หรือวัดม้าขาว

ในระยะเริ่มแรกของการประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศจีนถือว่าเป็นไปได้ค่อนข้างช้าและยากลำบาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีศรัทธาเลื่อมใสอยู่กับคำสอนเดิม คือ ลัทธิเต๋า และขงจื้อ แต่ด้วยความไม่ย่อท้อของพระสงฆ์ ประกอบกับการที่ได้มีจิ๋วนักปราชญ์จีนผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถ และแตกฉานในคำสอนของพระพุทธศาสนา สามารถอธิบายคำสอนให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบเกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งปฏิภาณของพระสงฆ์เป็นเครื่องจูงใจให้ชาวจีนเริ่มหันมานับถือพระพุทธศาสนากันมากขึ้นเป็นลำดับ

ต่อมาในสมัยราชวงศ์ถัง (ประมาณ พ.ศ. ๑๑๖๑-๑๔๕๐) ถือว่าเป็นยุคที่พระพุทธศาสนาเจริญสูงสุด เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากทุกกลุ่มชนในประเทศ นับตั้งแต่ผู้ปกครองประเทศลงมาถึงประชาชนสามัญทั่วไป สิ่งที่สำคัญคือในยุคนี้ได้ส่งพระเถระชาวจีนเดินทางไปศึกษาสืบสานพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย และได้มีการอัญเชิญพระไตรปิฎก คัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกลับมาตลอดจนได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแปลพระสูตรจากภาษาบาลีเป็นภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย

ต่อมาในยุคสมัยของพระเจ้าบู๊จึงเป็นผู้ทรงศรัทธาเลื่อมใสในลัทธิเต๋าทรงมองเห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นภัยอันตรายต่อลัทธิเต๋า พระองค์ได้ทรงทำลายพระพุทธศาสนาในทุกรูปแบบ เช่น บังคับให้พระภิกษุและพระภิกษุณีลาสิกขา ยึดวัด ทำลายวัด ทำลายคัมภีร์ เป็นต้น ยุคสมัยนี้พระพุทธศาสนาเริ่มเสื่อมลง

☀ ใน พ.ศ. ๑๓๙๑ ในรัชสมัยของ**พระเจ้าชวนจง** พระองค์ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในยุคสมัยนี้พระพุทธศาสนากลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง

☀ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ ประเทศจีนได้เปลี่ยนประเทศมาเป็นสาธารณรัฐ ในยุคนี้ประเทศจีนภายใต้การปกครองของรัฐบาลที่นิยมแนวคิดมาร์กซิสต์ ไม่สนับสนุนกิจกรรมและกิจการของพระพุทธศาสนา พร้อมๆ กับทำลายพระพุทธศาสนาให้อ่อนแอลง โดยการยึดวัดและศาสนสถานมาเป็นสมบัติของทางการบ้าง เป็นสถานที่ทำงานของราชการบ้าง ในยุคนี้พระพุทธศาสนาอ่อนแอลงไปทุกๆ ด้าน

☀ ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ มีพระสงฆ์จีนรูปหนึ่งชื่อ ไท้จู้ ได้มองเห็นหายนะภัยที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาในอนาคตจึงริเริ่มทำการบูรณะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้นโดยการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นที่เมืองวูซิง เอ๋หมิง เสฉวน และหลิงหนาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อฝึกผู้นำทางด้านพระพุทธศาสนามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์คำสอนของพระพุทธศาสนากับชีวิตและสังคม แล้วส่งพระสงฆ์เหล่านั้นออกเผยแผ่ จากการทำงานของอาจารย์ไท้จู้ทำให้ประชาชนหันกลับมายึดมั่นยอมรับนับถือพระพุทธศานามากขึ้น และเมื่อเห็นว่าการของพระพุทธศาสนาดำเนินไปได้ด้วยดี จึงได้จัดตั้งพุทธสมาคมแห่งประเทศไทยขึ้น

☀ ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ รัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้ให้ความสำคัญกับพระพุทธศานามากขึ้น โดยมีการออกคำสั่งราชการเรื่องพิทักษ์ทรัพย์สินของวัดโดยห้ามบุคคลใด หรือผู้ใด นำทรัพย์สินของวัดไปใช้ในกิจการอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมของพระพุทธศาสนา

☀ ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ สาธารณรัฐจีนได้ทำการเปลี่ยนชื่อประเทศอีกครั้งเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีความคิดหลักการขัดแย้งกับหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ในยุคนี้พระพุทธศาสนาถูกควบคุมในทุกๆ เรื่อง เช่น รัฐบาลออกกฎหมายเพิกถอนสิทธิของวัดในการยึดครองที่ดิน ลิดรอนบทบาทของพระสงฆ์จากเดิมที่ประชาชนให้การดูแลเรื่องข้าวปลาอาหาร ก็ต้องประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงตัวเอง เป็นต้น

☀ ใน พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๒ เป็นช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่ของจีน ในช่วงนี้การเผยแผ่ศาสนาถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย พระสงฆ์ถูกจับและถูกบังคับให้ลาสิกขา คัมภีร์ถูกเผา พระพุทธรูปและศาสนสถานถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเสื่อมถอยและเกือบจะหมดสิ้นไปจากประเทศจีน

☀ นับแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมารัฐบาลภายใต้การนำของ เจียง เสี่ยว มิง ได้ดำเนินการตามนโยบายการค้าเสรีมากขึ้น อุดมการณ์และโครงสร้างทางการเมืองแบบเหมาถูกปรับเปลี่ยนให้เสรีมากขึ้น การบังคับควบคุมความเชื่อถือและกิจกรรมทางศาสนาได้ผ่อนคลายลง ส่งผลให้พระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง

ปัจจุบันสถานะพระพุทธศาสนาในประเทศจีนนับว่าดีขึ้นโดยสังเกตจากการที่รัฐบาลให้การสนับสนุนในกิจการหลายๆ ประเภท เช่น จัดให้มีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา สนับสนุนให้มีการจัดตั้งสมาคมพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย และสภาการศึกษาพระพุทธศาสนาจีนขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อเผยแผ่พระพุทธศาสนากับประเทศต่างๆ

หากสถานการณ์ยังเป็นอยู่เช่นนี้ก็เชื่อแน่ว่า พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะกลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้งเหมือนในอดีตที่ผ่านมา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น

พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นโดยการนำของชาวพุทธเกาหลีในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ ตามบันทึกประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นโบราณ คือ นิฮอนโกกิ ได้จารึกว่า “กษัตริย์เซเมโอ แคว้นกudara ได้ส่งราชทูตมายังราชสำนักญี่ปุ่นพร้อมด้วยพระพุทธรูปทองเหลือง หุ้มด้วยทองคำ ๑ องค์ พร้อมด้วยธง และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาตลอดถึงพระราชสาส์นฉบับหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อความพรรณนาคุณของพระพุทธศาสนาเพื่อชักจูงโน้มน้าวให้จักรพรรดิทากิเมจิแห่งญี่ปุ่นทรงหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งจักรพรรดิทากิเมจิทรงยอมรับโดยความยินดี” ประวัติศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่นจึงเริ่มขึ้นนับแต่นั้น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

พระใหญ่ไดบุตสึ แห่งเมืองคามาคุระ
(มีชื่อจริงว่า พระอมิตตาพุทธ นิโอยุราอิ)

ในยุคสมัยจักรพรรดิกิมเมจิ ในยุคนี้พระพุทธศาสนาเจริญเป็นอย่างมาก นับเป็นต้นยุคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น

ใน พ.ศ. ๑๑๓๕ เจ้าชายโซโตกุได้รับมอบอำนาจจากจักรพรรดินิซุโกให้เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ถือได้ว่าเจ้าชายโซโตกุมีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากโดยพระองค์ทรงประกาศเชิดชูพระรัตนตรัยขึ้นในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๑๓๗ จากพระราชโองการนี้ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญตั้งมั่นในประเทศญี่ปุ่น โดยที่ข้าราชการพ่อค้าประชาชนต่างชวนช่วยสร้างวัดและสำนักปฏิบัติธรรมกันเป็นจำนวนมาก ยุคสมัยนี้จึงได้รับสมญานามว่า **ยุคโฮโก** แปลว่า ยุคสังฆกรรมในโลกนี้ ใน พ.ศ. ๑๑๖๕ เจ้าชายโซโตกุสิ้นพระชนม์ลงประชาชนจึงได้ร่วมกันจัดสร้างพระพุทธรูปเทองค์เจ้าชายโซโตกุขึ้น ๑ องค์ และประดิษฐานไว้ที่วัดโฮริอิจิเพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงคุณูปการของพระองค์ที่มีต่อพระพุทธศาสนา

วัดโฮริอิจิ

ยุคเมจิ ในยุคนี้พระพุทธศาสนาเสื่อมถอยลงเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้ปกครองศรัทธายอมรับนับถือศาสนาชินโต จึงให้การสนับสนุนกิจกรรมของศาสนาชินโตเป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนาและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาถูกยกเลิกและหันมาใช้พิธีกรรมศาสนาชินโตแทน ประกอบกับยุคนี้ตะวันตกเริ่มเข้ามารุกราน พร้อมกับการเผยแผ่ของศาสนาคริสต์

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวญี่ปุ่นได้หลอมรวมและเชื่อมประสานพระพุทธศาสนากับศาสนาอื่นๆ เข้าด้วยกัน โดยจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่นี้ขึ้นชื่อว่า **พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งญี่ปุ่น** เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ มีสำนักงานอยู่ที่วัดซูกิจิ ฮองวันจิ ในนครโตเกียว

ปัจจุบันสถานการณ์พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่นนับว่ามีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทำโดยผ่านการจัดการศึกษา โดยที่นิกายต่างๆ จะจัดตั้งสถาบันการศึกษาเป็นของตนเอง เพื่อถ่ายทอดคำสอน และหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเกาหลี

ประเทศเกาหลีในอดีตแบ่งออกเป็น ๓ แคว้นใหญ่ๆ คือ โกคูริโอ (โกมา) ปีกเซ (กุดารา) และซิลลา (ชิลลา) แม้จะแตกต่างกันในเรื่องของเขตที่ตั้ง แต่ทั้งสามแคว้นก็นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ประวัติการนับถือพระพุทธศาสนาของแต่ละแคว้นมีดังนี้

❖ **แคว้นโกคูริโอ** หรือแคว้น **โกมา** ผู้ปกครองแคว้นได้ส่งราชทูตไปยังสำนักเจียนจิ้นของประเทศจีนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสัมพันธไมตรีและอาราธนาพระสงฆ์จากแคว้นเจียนจิ้นไปประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนายังแคว้นของตน ในการนี้แคว้นเจียนจิ้นได้ส่งสมณะชุนเตา เดินทางมาเผยแผ่พร้อมนำคัมภีร์และพระพุทธรูปติดตัวมาด้วยเป็นจำนวนมาก ผลจากการเผยแผ่ของสมณะชุนเตาทำให้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานตั้งมั่นอยู่ในแคว้นโกคูริโอนับแต่นั้นมา

❖ **แคว้นปิกเซ** หรือแคว้น **กุดารา** ได้รับพระพุทธศาสนาโดยสมณทูตชาวอินเดียชื่อ มรณันทะ ได้เดินทางเข้ามาเผยแผ่ ประชาชนให้การยอมรับนับถือจนทำให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานตั้งมั่นยังแคว้นนี้ จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ ตามหลักฐานปรากฏว่าผู้ปกครองแคว้นปิกเซได้ส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนประเทศญี่ปุ่นด้วย

❖ **แคว้นซิลลา** หรือแคว้น **ชิลลา** ได้รับพระพุทธศาสนาโดยสมณทูต ชื่อว่า อาเตา ที่เดินทางมาจากแคว้นโกคูริโอ พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีทั้งจากผู้ปกครองแคว้นและประชาชน ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเกาหลีในระยะแรกเป็นการเผยแผ่เข้าสู่แคว้นต่างๆ หากผู้ปกครองแคว้นยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาก็จะประดิษฐานตั้งมั่นอยู่ได้ ประกอบกับคำสอนในพระพุทธศาสนามีส่วนตอบสนองพระราชาบายในการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่น ความรักสามัคคีของคนภายในชาติ ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในประเทศเกาหลีเรื่อยมา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเกาหลีสรุปได้ดังนี้

🕒 ในสมัยราชวงศ์โชซอน ราชวงศ์นี้ศรัทธาเลื่อมใสในลัทธิขงจื้อเป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนาเริ่มเสื่อมลงเพราะขาดการสนับสนุนประกอบกับการถูกกดขี่จากรัฐบาล ทำให้พระสงฆ์จำนวนหนึ่งหนีออกไปอยู่ตามป่าเขา ชนบทห่างไกล

🕒 ใน พ.ศ. ๒๔๕๓ ประเทศเกาหลีตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น และเห็นว่าประชาชนเกาหลีมีความยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนา การที่จะทำให้ประชาชนเกาหลีหันมายอมรับและเชื่อฟังตนเองได้ ต้องทำลายความเชื่อเดิมของคนเกาหลีก่อน จึงได้ออกกฎหมายควบคุมบังคับห้ามศาสนาต่างๆ ทำกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อทางศาสนา และที่สำคัญที่สุดคือ ญี่ปุ่นได้ทำลายบทบาทและความเชื่อถือในตัวของพระสงฆ์ลง โดยการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีครอบครัวได้และดำรงชีวิตได้เหมือนบุคคลทั่วไป

🕒 ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหรัฐอเมริกา และโซเวียตได้เข้ายึดเกาหลีจากการปกครองของประเทศญี่ปุ่น แล้วแบ่งประเทศเกาหลีออกเป็น ๒ ประเทศ คือประเทศเกาหลีเหนือและประเทศเกาหลีใต้ในปัจจุบัน

🕒 ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ ภายหลังจากการพ้นจากอำนาจปกครองของประเทศญี่ปุ่น ชาวพุทธในเกาหลีได้มีการฟื้นฟูกิจการพระพุทธศาสนาเป็นการใหญ่ โดยจัดการประชุมเพื่อมีมติให้รัฐบาลประกาศยกเลิกข้อบังคับต่างๆ ที่รัฐบาลญี่ปุ่นบังคับใช้ในสมัยที่ปกครองเกาหลี และวางหลักกรรมณูญ

การปกครองคณะสงฆ์ขึ้น ปัจจุบันพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) มีความมั่นคง เพราะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทั่วทุกองค์กร ส่วนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ซึ่งปกครองด้วยระบอบเผด็จการ ไม่มีนโยบายส่งเสริมกิจการของศาสนาในทุกๆ เรื่อง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศทิเบต

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศทิเบต เริ่มต้นเมื่อครั้งที่พระเจ้าสรองสันคัมโป ขึ้นครองราชย์และได้ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงเนปาล ผู้นำถือพระพุทธศาสนาทำให้พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศทิเบตเป็นครั้งแรก

ในระยะแรกของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทิเบตนับเป็นเรื่องยากลำบากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับความเชื่อเดิมคือลัทธิมอโนโป ซึ่งเป็นลัทธิที่นับถือผีสาวเทวดา ประกอบกับได้รับการต่อต้านจากคนในลัทธิดังกล่าวจึงทำให้พระพุทธศาสนาไม่เป็นที่แพร่หลายในทิเบตมากนักในระยะแรกๆ

ต่อมาในรัชสมัยของกษัตริย์ทิเบตองค์ที่ ๕ ต่อจากกษัตริย์สรองสันคัมโป พระองค์ได้ทรงอาราธนานิมิต์พระปัทมสัมคะ พระสงฆ์นิวกายตันตระจากอินเดียมาเผยแผ่ในทิเบตตั้งแต่นั้นมาพระพุทธศาสนาในทิเบตจึงเจริญแพร่หลายในทิเบต

ในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พระที่ปังกศรีชญาณ จากมหาวิทยาลัยวิกรมศิลา ประเทศอินเดีย ได้รับการอาราธนาเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทิเบต ผลการเผยแผ่ของท่านทำให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานตั้งมั่นและกลายมาเป็นศาสนาประจำชาติในปัจจุบัน

ในรัชสมัยของพระเจ้าอัลตันข่าน พระองค์ได้พบประมุขสงฆ์องค์ที่ ๓ ของนิวกายเกลุกปะ ชื่อสอดนัมยาโส พระองค์เกิดความเชื่อว่าพระสวดนัมยาโสนี้เป็นอาจารย์ของพระองค์ในอดีตชาติ จึงเรียกพระสวดนัมยาโสว่า **ทะเล** หรือ **ทะเล** ตั้งแต่นั้นมาประมุขสงฆ์ของทิเบตจะถูกเรียกว่า **ทะเลลามะ**

ความรู้เพิ่มเติม

เรื่อง พุทธศาสนิกชนกับวัตร

พระพุทธศาสนานิกายตันตระ

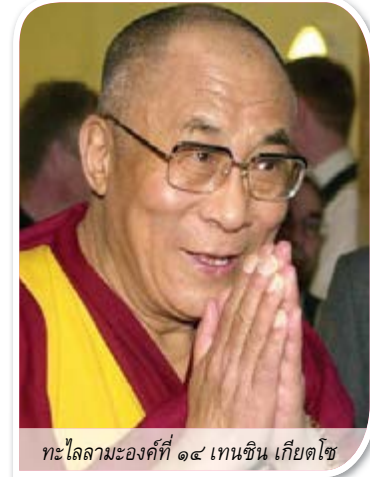
มีคำสอนที่แตกต่างจากพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม เพราะเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดพระพุทธศาสนากับศาสนาฮินดู มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น มนตรยาน รัศยาน คุธยาน และสหัชยาน

จุดเน้นของนิกายตันตระ คือ การทอเวทมนตร์คาถาและการเน้นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อการบรรลุธรรม เช่น เชื่อว่าการทอมนตร์ที่เรียกว่า “ธารณี” สามารถช่วยให้ผู้สวดมนต์บรรลุธรรมได้ เป็นต้น

ประมุขสงฆ์หรือทะเลลามะ นับว่ามีความสำคัญมากในประเทศทิเบต เนื่องจากมีสถานะเป็นถึงผู้ปกครองประเทศ และเป็นผู้นำทางศาสนา จึงทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก

ใน พ.ศ. ๒๓๕๑-๒๔๐๑ ตรงกับสมัยขององค์ทะเลลามะที่ ๗ เกิดการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนทางการเมืองในประเทศทิเบต เช่น มีนักบวชของศาสนาคริสต์เดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนา ความสัมพันธ์กับประเทศอินเดียร้าวฉาน และถูกจีนเข้าครอบครอง จึงทำให้ทิเบตปิดประเทศอยู่โดดเดี่ยว

ปัจจุบันทะเลลามะประมุขสงฆ์ของทิเบตองค์ที่ ๑๔ ทรงพำนักลี้ภัยอยู่ในประเทศอินเดีย นับแต่เสด็จหนีออกจากทิเบตเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ตรวบจนปัจจุบัน

ทะเลลามะองค์ที่ ๑๔ เทนซิน เกียตโซ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเนปาล

ประเทศเนปาลในอดีตคือดินแดนส่วนหนึ่งของชมพูทวีป โดยสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าคือสวนลุมพินีวัน หรือรุมมินเด ตั้งอยู่ในเขตประเทศเนปาลในปัจจุบัน นั้นหมายความว่าประชาชนชาวเนปาลมีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากเช่นเดียวกับประชาชนในประเทศอินเดีย แต่ด้วยเหตุการณ์บ้านเมืองในบางยุคสมัยทำให้พระพุทธศาสนาห่างหายไปจากจิตใจของประชาชน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเนปาล สรุปลงได้ดังนี้

ในพุทธศตวรรษที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จมายังประเทศเนปาลเป็นครั้งแรก ในสมัยที่พระองค์ยังดำรงตำแหน่งพระราชกุมาร คราวนั้นพระองค์เสด็จมาเพื่อปราบกบฏในเนปาล ภายหลังเสด็จขึ้นครองราชย์พระองค์ได้เสด็จมาเนปาลอีกครั้ง เพื่อนมัสการสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าที่ลุมพินี (ปัจจุบันเรียกว่า รุมมินเด) ในการเสด็จคราวนั้นพระองค์ได้ทรงประดิษฐานหลักศิลาจารึกไว้เป็นหลักฐาน

ในเวลาต่อมาพระราชบิดาของพระเจ้าอโศกพระนามว่า วารุมดี ได้เข้าพิธีอภิเษกสมรสกับขุนนางเนปาลท่านหนึ่ง ทั้งสองได้สร้างสถูปและวัดไว้หลายแห่ง ในพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ในสมัยของพระเจ้าอัสสุรวมัน พระองค์ได้พระราชทานธิดาให้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าสรองสันคัมโป กษัตริย์แห่งทิเบต

ต่อมาชาวมุสลิมเข้ารุกรานแคว้นพิหารและแคว้นเบงกอลของอินเดีย เป็นเหตุให้พระภิกษุของอินเดียส่วนหนึ่งหลบหนีเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศเนปาล โดยที่พระสงฆ์เหล่านั้นได้นำคัมภีร์สำคัญติดตัวไปด้วย และได้รับการรักษาเป็นอย่างดีตราบจนทุกวันนี้